NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2024

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE: LEPHEPHE LA II
SEPEDI FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER II

Nako: Diiri tše 2½ Meputso: 100

HLOKOMELA

1. Lephephe le le na le matlakala a 7, kgonthišiša gore a feletše.
2. Araba dipotšišo ka moka, gomme o šomiše mareo a maleba a Sepedi.
3. Nomora dipotšišo go ya le ka moo di nomorilwego lephepheng le.
4. Thoma karolo ye nngwe le ye nngwe letlakaleng le lefsa.
5. Ngwala ka bothakga o be o beakanye dikarabo tša gago gabotse.

IEB Copyright © 2024

KAROLO YA A PADI

MPEPELE, J.M. 2014 – *BADIMO BA BOLETŠE*

POTŠIŠO YA 1

SETSOPOLWA SA A

1.1 Bala setsopolwa se ka tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go se latela.

Letšatšing leo Kgoši Pilošamadiba ruri o ile a hlafelwa ke dilo tše ka moka. Kgoši o tlogile a laela Mothofela gore mohlang a kwago phalafala e lla, a iponagatše ka sebele kgorong ka bjako ka ge yeo pitšo e tla be e lebane le yena thwi. Ruri Mothofela a tsenwa ke teng ye khwibidu ge a thoma go gopola bogale bja bakgomana ba Kgoši Pilošamadiba ka o tee ka o tee. O be a tloga ruri a tseba gabotse gore o ile go lebana le yola Patlaka, yena sewiša motho penkete a šala a rapaletše.

Mokgekolo MmaPilošamadiba o etile a kgopša ke lefela ka gona go ntšhwa ka tšubane le diethiethi ka mola mokutwaneng wa kgoši. O rile go fihla ngwakwaneng wa morwedi wa gagwe a šipha ka megokgo. Thabišo a bona go se bokaone bja go phala go thikiša seo ka leo le rego sethikwa ga se na ngwana wa monna. Mosetsana o rile go kwa gore tatagwe o befedišitšwe ke ketelo ya Bahlaloga ba gaManamela lapeng la gabo, a lla ruri a ba a tšewa ke maidiidi. Letšatšing leo Nkone mohlokomedi wa morwedi woo wa kgoši o ile a swanelwa ke go swara phaga ka dingana. O tla se sware tau ka mariri bjang mola morwedi wa Kgoši Pilošamadiba yena a be a tloga a ethimola ebile a tloga a ferola le mahlwana mo o ka rego o tla tloga a di tsena.

Motho yo a bego a sa hlobaele kudu ke mokgomana wa Kgoši Pilošamadiba e lego Mabina. Letswalo la gagwe le be le sa ruthumologe gakaalo ka gona go tseba gore ge a rogwa ke yena mongmabu kgoši ya gagwe, ke eng seo a ka se dirago ntle le gore fela, thobela. Kgoši ge a befetšwe a befedišitšwe ke tša gagwe o thubela santlhoko sa nyoko ya go befelwa ga gagwe balateng. Go bjalo.

[Letl. 18–19]

1.1.1 Morwedi wa MmaPilošamadiba yo go bolelwago ka yena setsopolweng se ke mang? (1)

1.1.2 Tšweletša semelo sa Kgoši Pilošamadiba go ya ka setsopolwa se. Fahlela ka ntlha E TEE. (2)

1.1.3 Laetša gore moya wo o fokago setsopolweng se ke wa mohuta ofe. Fahlela ka lebaka la go kwagala. (2)

1.1.4 Ka mabaka A MABEDI hlaloša se se dirilego gore Kgoši Pilošamadiba a befelwe ka tsela ye. (2)

1.1.5 Akaretša temana ya 2 ka dintlha TŠE PEDI. (2)

1.1.6 Ke maikutlo afe ao a go aparelago mabapi le seemo seo Thabišo a lego go sona go tšwa go setsopolwa se? Fahlela ka lebaka la go kwagala. (2)

1.1.7 Na e ka ba setsopolwa se, se tšweletša legato la phekgogo ya thulaganyo? Dumela goba o gane ka mabaka A MABEDI. (2)

IEB Copyright © 2024

SETSOPOLWA SA B

Badišiša setsopolwa se gore o kgone go araba dipotšišo.

Go fetile dikgwetšana Nthuše a dutše a ritarita ka mola Bakoneng ka kgopolo ya gore mohlomongwe Thabišo o tla tena Ditau bjalo ka ge go diregile ka yena. Seo se rilego Nthuše a beye seatla phatleng a lebeletše gore Ditau o tla buša pelo, ruri sa ba sa boa moetšane sa mo forolla. Nthuše o rile go lewa ke bodutu, a bona bokaone e le go tšwa ka difate gomme a gomela gae gagabo bowelakalana. Setšhaba sela sa Bakone le sona se be se sa mo gadimele le gatee. Ee, dinaka tša go rweša tšona ga di gomarele hlogo.

Go fetile dikgwedi tše šupa mola monyanya wa go bea Thabišo madulong a gagwe a ketekwago. Mpotše o be a sa fele ka mola gae ga Ditau e ka ke motho a thaleditše molete wa dintlhwa. Ditau gape o be a sa rate le go kwa Thabišo a ethimola goba go gohlola mokhwi ga lešidi. Mpotše o be a tla bediša ditsebjakeyena a boe mmoetšane a di fodiše eke moledi a fodišetša ngwana foôfoô. Bjale gona Thabišo go be go itaetša gabotse gore kgole ke mo a tšwago gona. Nka le go sepela e be e šetše e le gona go swaela fela. Lethabo leo le bego le le go Ditau le be le sa hlalošege.

[Letl.175–176]

1.1.8 Efa mešomo YE MERARO ya moanegi go ya ka setsopolwa se. (3)

1.1.9 Ke legato lefe la thulaganyo leo le utollwago ke setsopolwa se? Fahlela karabo ya gago ka ntlha E TEE. (2)

1.1.10 Ka dintlha TŠE THARO ala tekolanthago mabapi le dilo tše di ilego tša direga mohlang Bakone ba eya go nyalela Ditau Nthuše. (3)

1.1.11 Ka dintlha TŠE PEDI, sekaseka ponelopelo ya gago go ya ka diteng tsa setsopolwa se. (2)

1.1.12 Na mongwadi o atlegile go tšweletša thekniki ya kgegeophetogi pading ye? Dumela goba o ganetše ka mabaka A MABEDI. (2)
[25]

POTŠIŠO YA 2

2.1 Ahlaahla legato le le latelago la thulaganyo.

Kalotaba

Kabo ya meputso

Teori (1)

Dintlha (6)

2.2 Sekaseka semelo sa Komanyi ka dintlha TŠE THARO o lebeletše ditiro, dipolelo tša gagwe le ka mokgwa wo mongwadi a mo tšweleditšego ka gona.

Kabo ya meputso

Teori (2)

Dintlha (6)

[15]

POTŠIŠO YA 3

Tikologo ya sengwalo e tšweletšwa ke nako ya ditiragalo le lefelo la ditiragalo. Ngwala tshekatsheko ye e kgodišago ya **tikologo** ya padi ye.

Kabo ya meputso

Teori (5)

Dintlha (15)

[20]

Meputso: 60

IEB Copyright © 2024

KAROLO YA B DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO

DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE

Araba potšišo E TEE go tše di latelago, setšweletšwa sa gago se be botelele bja mantšu a go se fete 200 (diteng fela).

POTŠIŠO YA 4

4.1 **Poledišano**

Lebeledišiša diswantšho tše gore di go thuše go araba potšišo ya go latela.

[<https://www.childrensal.org/sites/default/files/2023-09/vaping%20pic%20resized.jpg>]

[<https://www.cbc.ca/news/health/cocaine-use-canada-1.7015603>]

Ngwala **poledišano** magareng ga bafsa ba babedi bao ba boledišanago ka ga kotsi ya tirišo ya ditagi ye e lego tlhobaboroko nageng ka bophara.

[30]

GOBA

4.2 **Ditshwayatshwayo tša puku**

Go na le puku ye o e badilego wa e rata, ka fao o nyaka batho ba ipalele yona. Ngwala ditshwayatshwayo tša puku ye.

[30]

DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA

Araba potšišo E TEE go tše pedi tše di latelago. Setšweletšwa sa gago se be le mantšu a go se fete 120.

POTŠIŠO YA 5

5.1 **Ditaelo**

Lebeledišiša seswantšho se gore o kgone go araba potšišo ya go latela.

[<https://www.westerncape.gov.za/general-publication/national-arbor-week-2016>]

O lemogile gore lefelo la batšofadi le le lego kgauswi le motse wa geno ga le na mehlare ya go lekanela. O kwane le bafsa ba motseng wa geno go yo bjala mehlare gona. Ngwala ditaelo tše le swanetšego go di latela ge le bjala mohlare.

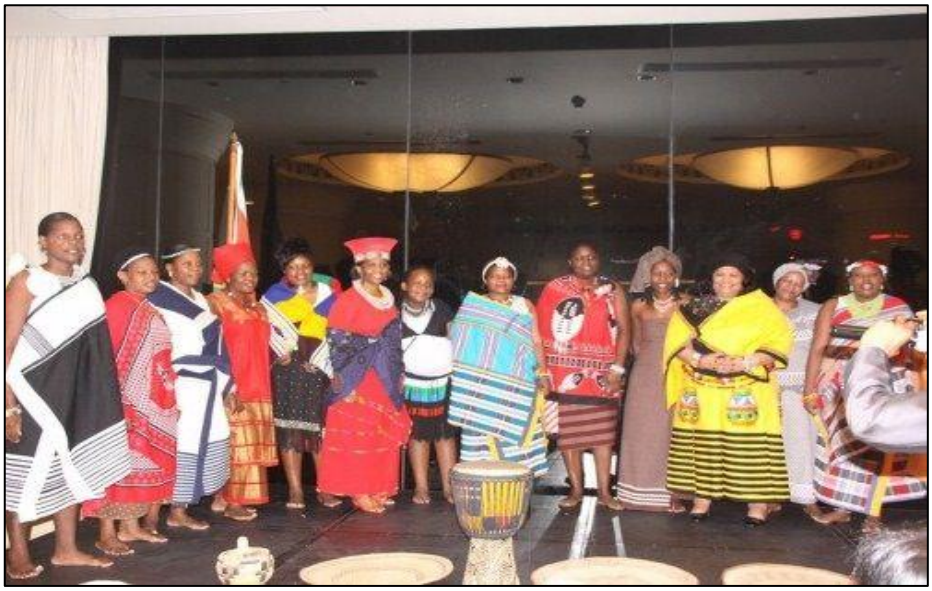
[10]

GOBA

IEB Copyright © 2024

5.2 **Emeile**

Lebeledišiša diswantšho tše gore o kgone go araba potšišo ya go latela.

[<https://za.pinterest.com/pin/379287599839006861/>]

LETŠATŠI LA GO KETEKA BOHWA BJA RENA

[<https://lh3.googleusercontent.com/_3zhUi6LA9naAKRTuofgojvH7xo33rdmmpKj_CfPU1KRfvI6OUErueP7tIVlYiQj3vOw93Rs4SWZbV-XXqW3JUy4fQ=s1200]

Kgoro ya Bokgabo le Setšo tikologong ya geno e keteka letšatši la bohwa ngwaga ka ngwaga. Ngwalela Tona ya kgoro ye, **emeile**, o mo fe maele gore ba ka kaonafatša bjang meletlwana ye gore le bafsa ba be le kgahlego go yona.

[10]

Meputso: 40

Palomoka: 100

IEB Copyright © 2024